

BULANTI

ÇEVİRİ: SELÂHATTİN HİLÂV

56.BASKI

♥ can
modern

JEAN-PAUL SARTRE
BULANTI

Can Modern

Bulanlı, Jean-Paul Sartre

Fransızca aslından çeviren: Selâhattin Hilâv

La Nausée

İlk baskı: Éditions Gallimard, 1938

Bu kitapta kaynak alınan baskı: Éditions Gallimard, 1957

© 1938, Éditions Gallimard, Paris

© 1981, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1981

56. basım: Mayıs 2024, İstanbul

Bu kitabın 56. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Düzeltili: Melis Oflas

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Ayşe Merdit / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve Yayıncılık

San. Tic. Ltd. Şti.

Beylikdüzü O.S.B Mah. Orkide Cad. No: 1/Z Beylikdüzü-İstanbul

Sertifika No: 52098

ISBN 978-975-07-6189-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

JEAN-PAUL SARTRE

BULANTI

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Selâhattin Hilâv

Jean-Paul Sartre'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Duvar, 1994

Akıl Çağı / Özgürlük Yolları 1, 1996

Aydınlar Üzerine, 1997

Yaşanmayan Zaman / Özgürlük Yolları 2, 1997

Sözcükler, 1997

Yıkılış / Özgürlük Yolları 3, 1998

Edebiyat Nedir?, 2005

Öznellik Nedir?, 2015

Bir Yöneticinin Çocukluğu, 2021

Yöntem Araştırmaları, 2022

JEAN-PAUL SARTRE, 1905'te Paris'te doğdu. 1938'de, sonradan geliştireceği birçok felsefi konuya yer veren *Bulanık* adlı romanını yayımladı. Felsefe alanındaki asıl yeteneğini, 1943'te *Varlık ve Hiçlik* adlı kitabında ortaya koydu. 1945-1949 arasında *Özgürlük Yolları* adlı dört cilt olarak tasarladığı romanını kaleme aldı. İnsanı eylem içinde en iyi gösterecek türün tiyatro olduğuna karar vererek, *Sinekler*, *Gizli Oturum*, *Kirli Eller*, *Şeytan* ve *Yüce Tanrı*, *Nekrasov* ve *Altona Mahpusları* gibi oyunlar yazdı. Kendine özgü Marksizm anlayışını, 1960'ta *Diyalektik Aklın Eleştirisi* adlı yapıtında ortaya koydu. 1964'te değer görüldüğü Nobel Edebiyat Ödülü'nü reddetti. 20. yüzyılın en etkili düşünürlerinden biri olan Sartre, bireyin kökten özgürlüğünü vurgulayan varoluşçuluğun sözcülüğünü üstlendi, romanları ve oyunları ile dünya görüşünü çok geniş bir kitleye aktardı. 1980'de Paris'te öldüğünde Sartre'ın cenazesine 25 binden fazla kişi katıldı.

SELÂHATTİN HİLÂV, 1928'de İstanbul'da doğdu. 1946'da İstanbul Erkek Lisesi'ni, 1950'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. 1954-1958 yılları arasında Sorbonne Üniversitesi'nde felsefe dersleri aldı. Pek çok gazete ve dergide çalışan Hilâv, *Yazko Felsefe* dergisini yönetti. *Diyalektik Düşüncenin Tarihi* (1966), *100 Soruda Felsefe El Kitabı* (1970), *Edebiyat Yazıları* (1993) ve *Felsefe Yazıları* (1993) adlı kitapları bulunan ve birçok çeviriye de imza atan Hilâv, 2005'te öldü.

Castor'a¹

“Toplumsal önemi olmayan bir adam bu,
sadece bir birey.”

L.F. CÉLINE

L'Église [Kilise]

1. Castor, Sartre'ın Simone de Beauvoir için kullandığı takma isim. Sartre, Beauvoir'ı fonetik olarak İngilizce *beaver* (kunduz) sözcüğüne benzetir ve sözcüğün eşanlamlısı olan *castor*'u buradan ilhamla türetir. (Y.N.)

Yayıncının Notu

Bu defterler, Antoine Roquentin'in kâğıtları arasında bulundu. Onları hiçbir değişiklik yapmaksızın yayımlıyoruz.

Birinci sayfaya tarih atılmamış ama bunun esas günceden birkaç hafta önce yazılmış olduğunu söyleyebiliriz. Demek ki, en geç 1932 Ocak'ının başlangıcında yazılmış olmalı.

O sırada Antoine Roquentin, Kuzey Afrika, Orta Avrupa ve Uzakdoęu'ya yaptığı gezilerden dönmüş, Marki de Rollebon'la ilgili tarih araştırmalarını tamamlamak üzere üç yıldır Bouville'e yerleşmiş bulunuyordu.

TARİHSİZ YAPRAK

Olayları günü gününe yazmak daha iyi olacak. Açıkça kavramak için bir günce tutmalı. Önemsiz gibi görünseler de küçük ayrıntıları, olayları kaçırmamalı, özellikle hepsini sınıflamalı. Şu masayı, sokağı, insanları, tütün paketimi nasıl gördüğümü anlatmalıyım, çünkü değişen *bu*. Bu değişimin alanını ve özünü iyice belirlemeliyim.

Sözgelimi mürekkep şişemin içinde bulunduğu karton kutuyu ele alalım. Anlatmam gereken şu: Onu daha *önce* nasıl görüyordum ve şimdi nasıl¹ Söyleyeyim! Dik açılı, altı yüzlü bir paralel kenar bu; açılıyor — saçmaladım; söylenecek bir şey yok. İşte bundan kaçınmak gerek; olmadığı halde acayiplik bulmaya çalışmamalıyım. Günce tutmanın tehlikeli yanı budur sanırım: İnsan her şeyi büyötmeye, tetikte durmaya, doğruları durmadan zorlamaya kalkar. Öte yandan önceki günkü izlenimi (özellikle şu kutu ve herhangi bir nesneyle ilgili olarak) her an yeniden yakalayabilirim. Gözümü açmalıyım, yoksa yine parmaklarımın arasından kayıp gidebilir. Ka-

1. Yeri boş bırakılmış bir sözcük.

çınmalıyım¹ ama olup bitenlerin hepsini bütün ayrıntılarıyla inceden inceye yazmalıyım.

Cumartesi ya da önceki gün olup bitenler üzerine bir şey yazamam artık, onlardan çok uzağım şimdi; söyleyebileceğim tek şey, onların birer olay bile sayılamayacağıdır. Cumartesi günü çocuklar taş sektirmece oynuyorlardı; onlar gibi ben de denize bir çakıлтаşı fırlatmak istedim. Tam o sırada duraksadım, taşı bıraktım ve oradan ayrıldım. Sersemlemiş bir halim olmalı; çocuklar ardımdan güldüler.

İşin görünen yanı bu. İçimde olup bitenler, belirgin izler bırakmadı. Gördüğüm bir şey vardı, beni tiksindirmişti. Ama o sırada denize mi, yoksa çakıлтаşına mı bakmıştım bilemiyorum. Taş yassıydı; bir yüzü baştanbaşa kuru, öteki yüzü ıslak ve çamurluydu. Elimi kirletmek için onu parmaklarımın ucuyla, kenarlarından tutuyordum.

Evvelki gün durum daha karmaşıktı. Açıklayamadığım peş peşe rastlantılar, yanılgılar da yaşanmıştı. Bunları yazarak kendimi eğlendirecek değilim. Kısacası korktuğum ya da buna benzer bir duyguya kapıldığım kesin. Neden korktuğumu bilmem bile büyük bir başarı olurdu.

İşin garibi, deli olduğuma inanacak durumda değilim, hatta öyle olmadığımı kesin olarak biliyorum. Bütün bu değişimler nesnelerle ilintili. Hiç değilse bunun böyle olduğuna inanmak istiyorum.

1. Karalanmış bir sözcük (“zorlamaktan” ya da “uydurma” olabilir) üstüne başka bir sözcük yazılmış ama okunmuyor.

Saat on buçuk¹

Belki de önemsiz bir delilik nöbetiydi bu neticede. İz bırakmadan geçti. Geçen haftaki o acayip duyguları- ma gülüyorum bugün. Onları hissetmiyorum artık. Bu akşam içim ferah, rahatım yerinde. Burası benim odam, kuzeydoğuya bakıyor. Aşağıda Mutilés Sokağı ve yeni istasyonun şantiyesi. Pencereyden, Victor-Noir Bulvarı'nın köşesinde, Rendez-vous des Cheminots'nun kırmızı beyaz ışıklarını görüyorum. Paris treni az önce geldi. Yolcular eski istasyondan çıkıp yollara dağılıyorlar. Ayak sesleri ve konuşmalar duyuyorum. Son tramvayı bekleyenler çok. Pencereyden tam altına düşen gaz fenerinin etrafında kasvetli, küçük bir grup oluşturmuşlardır şimdi. Birkaç dakika daha beklemleri gerek, tramvay on bir çeyrekten önce geçmez. Bu gece gezici satış temsilcileri gelmeseydi, gözümde uyku akıyor, üstelik geç kaldım. Rahat bir gece, bir tek gece geçirebilsem başıma gelenlerin hepsini unutacağım.

Saat on bire çeyrek var. Korkacak bir şey kalmadı artık. Şimdiye kadar gelirlerdi. Yeter ki Rouen'lı mösyö- nün günü olmasın. Bu mösyö her hafta gelir; birinci kattaki iki numaralı, bidesi olan odayı ona ayırırlar. Yatmadan önce Rendez-vous des Cheminots'da bir bira içtiği için biraz geç kalır. Pek gürültü etmez zaten. Siyaha boyanmış bıyıkları ve peruğuyla küçümen, akça pakça bir adamdır. Geldi işte.

Yukarı çıktığını duyunca heyecanlandım doğrusu, içim güvenle doldu. Böylesi düzenli bir dünyadan korkulur mu? İyileştim galiba.

İşte yedi numaralı tramvay: "Abattoirs-Grands Bas-

1. Gecenin on buçuğu kuşkusuz. Bu kısım öncekilerden sonra yazılmıştır. En iyi ihtimalle, ertesi gün yazılmış olabileceğini düşünüyoruz.

sins.”Tangır tungur geliyor. Hareket etti. Uyuyan çocuklarla, valizlerle ağzına kadar dolu, Grands Bassins’e, karanlık doğudaki fabrikalara doğru yollanıyor şimdi. Bu son tramvaydan bir önceki. Son tramvay bir saat sonra geçecek.

Yatacağım. İyileştim. İzlenimlerimi, küçük kızlar gibi yepyeni ve güzel bir deftere, günü gününe yazmaktan vazgeçtim.

Günce tutmak tek bir durumda ilgi çekici olabilir:
O da¹

1. Tarihsiz yapraktaki yazı burada kesiliyor.

GÜNCE

25 Ocak 1932, Pazartesi

Başıma bir şey geldi, artık kuşku yok. Herhangi bir kesinlik ya da apaçıklık gibi değil, bir hastalık gibi belirdi bu. Sinsi sinsi, yavaş yavaş yerleşti; biraz tuhaf, biraz tedirgin hissettim kendimi, o kadar. Bir kez yerine yerleşince orada kıpırdamadan kaldı. Hiçbir şeyim olmadığına, evhamlandığıma inandırdım kendimi. Oysa şimdi dal budak salmaya başladı.

Tarihçinin işinin, psikolojik analize zemin hazırlamak olduğunu sanmıyorum. Bizim meslekte “mevki hır-sı”, “menfaat” gibi genel adlar alan bütüncül duygularla uğraşılır yalnız. Yine de kendimi azıcık tanısaydım bundan yararlanmanın tam sırasıydı şimdi.

Sözgelimi, ellerimde bir değişiklik var. Pipomu ya da çatalımı tutuşum değişti. Belki de çatal elime yeni bir biçimde geliyor, bilmiyorum. Biraz önce odama girmek üzereyken olduğum yerde kaldım; kişiliği varmışçasına dikkatimi çeken soğuk bir nesnenin varlığını hissettim avucumda. Açıp baktım: Kapının tokmağını tutuyordum. Otodidakt,¹ günaydın demek için bu sabah kütüphanede yanıma geldiğinde onu tanıyabilmek için yüzüne

1. Ogier P***, bu güncede kendisinden sık sık söz edilecektir. Roquentin, icra kâtibi olan bu adamı 1930 yılında Bouville Kütüphanesi’nde tanımıştır.

on saniye bakmam gerekti. Tanımadık bir yüzdü gördüğüm; bir yüz bile demek zor. Sonra elini iri, beyaz bir solucan gibi duyumsadım avucumda. Hemen bıraktım, kolu külçe gibi düştü.

Sokaklarda da ne idüğü belirsiz bir yığın gürültü sürüp gidiyor.

Öyleyse şu son haftalarda bir değişiklik oldu. Ama nerede? Hiçbir şeye bağlanılamayan soyut bir değişim bu. Değişen ben miyim? Ben değilsem şu oda, şu kent, şu doğa; seçmek gerek.

* * *

Değişen benim sanıyorum. En kolay çözüm yolu bu. En tatsız da bu. Bu ani dönüşümlere maruz kaldığımı kabul etmek zorundayım. Sık sık düşünen biri olmadığımından, farkına varmaksızın, içimde bir yığın ufacık başkalaşım birikir ve sonra günün birinde gerçek bir devrim ortaya çıkar. Hayatıma tutarsız, çelişkili bir görünüm veren de budur. Fransa'dan ayrıldığımda, aklıma estiği için böyle yaptığımı söyleyenler çoktu. Altı yıl doluştuktan sonra ansızın geri döndüğümde yine aynı şey söylenebilirdi. Kendimi Mercier ile birlikte, geçen yıl Pétrou olayının ardından görevinden ayrılan şu Fransız memurun bürosunda görüyorum yeniden. Mercier, arkeoloji araştırmaları için Bengal'e gidiyordu. Öteden beri Bengal'e gitmek istemişimdir, üstelik o da geleyim diye sıkıştırıyordu beni. Neden böyle yapıyordu acaba? Portal'a güveni yoktu sanırım. Ona göz kulak olurum diye benim de gelmemi istiyordu. Hayır demem için neden yoktu. O sıra Portal sorununu sezmiş olsaydım, bu teklifi hevesle kabul etmek için bir başka neden daha bulmuş olurum. Oysa tutulup kalmıştım, tek sözcük söyleyemiyor, yanıt veremiyordum. Telefonun yanında,

yeşil halının üzerinde duran küçük bir Khmer heykeline bakıyordum. Gövdem, lenfa ya da ılık sütle doluydu sanki. Mercier tedirginliğini gizleyen, meleklerle özgü bir sabırla şöyle dedi:

“Biliyorsunuz, resmen atanmam gerekiyor. Nasıl ol-
sa sonunda evet diyeceksiniz. Hemen söylemeniz daha
iyi olur.”

Mercier’nin kızıla çalan siyahlıkta, güzel kokulu
bir sakalı vardı. Başını her sallayışında o kokuyu duyu-
yordum. Sonra birden altı yıl süren bir uykudan uyan-
dım.

Karşımdaki heykel anlamsız, tatsız bir şeydi artık.
Sıkıntıdan boğulacak gibi olduğumu hissediyordum. Ni-
çin Hindiçin’de bulunduğumu anlayamıyordum. Bu ül-
kede ne işim vardı? Bu adamlarla niçin konuşuyordum?
Niçin böyle gülünç giyinmişim? Tutkum ölmüştü artık.
Yıllarca onunla dolup sürüklenmişim ama şimdi içim
bomboştı. Bu yetmiyormuş gibi yavan, devasa bir dü-
şünce de kayıtsızca karşımda duruyordu. Ne olduğunu
pek bilmiyordum bunun ama içimi öyle daraltıyordu ki
bakamıyordum. Bütün bunlar Mercier’nin sakalının ko-
kusuyla karışıyordu. Kan beynime sıçramıştı. Kendimi
toparlayıp kuru bir sesle, “Size çok teşekkür ederim. Sa-
nırım yeterince seyahat ettim. Artık Fransa’ya dönmem
gerekıyor,” dedim.

Ertesi gün, Marsilya’ya giden vapurdaydım.

Yanılmıyorsam ve üst üste yığılan bu işaretler haya-
tımın yeniden altüst olacağını gösteriyorsa eğer, korku-
yordum doğrusu. Bu korkunun nedeni hayatımın serü-
venli, zengin ve değerli olması değil. Ortaya çıkacak olan-
dan, onun beni avucunun içine almasından, (kim bilir
nereye?) sürüklemesinden korkuyorum. Araştırmaları-
mı, kitaplarımı, her şeyi yarıda bırakıp çekip gitmem mi
gerekecek yine? Birkaç yıl sonra ezilmiş, umudu kırılmış

vaziyette başka yıkıntılar içinde mi bulacağım kendimi? İş işten geçmeden aydınlatmalıyım bunu.

26 Ocak Salı

Yeni bir şey yok.

Saat dokuzdan bire kadar kütüphanede çalıştım. Kitabımın XII. bölümünü ve Rollebon'un Rusya'da, Pavel Petroviç'in ölümüne kadar geçirdiği zamanla ilintili ne varsa hepsini toparladım. İşim bitti: Temize çekinceye kadar dokunmam artık.

Saat bir buçuk. Kafe Mably'de bir sandviç yiyorum, her şey yolunda sayılır. Kafelerde her şey yolundadır zaten, bilhassa da Mably'de. Bunun sebebi kafenin, güven verici ve pozitif, hovarda bir görünümü olan işletmecisi Mösyö Fasquelle. Öğle uykusu çekme vakti geliyor; gözleri şimdiden kızarmış ama o canlı ve kararlı halini hiç bozmuyor. Masadan masaya giderek, müşterilere dostça yaklaşp, "Her şey yolunda mı efendim?" diye sormak âdetidir.

Onu böyle canlı görmek hoşuma gidiyor. Çünkü kafe boşaldığında, zihni de boşalır Mösyö Fasquelle'in. İkiyle dört arasında kafede kimsecikler olmaz. O zaman, sağa sola sersemce gider gelir, garsonlar ışıkları söndürürken uykuya dalmaya başlar; yalnız kalmayagörsün, hemen uyur.

Kafede on beş-yirmi kişi var hâlâ: bekârlar, ikinci dereceden teknisyenler, işçiler. Aşevi diye adlandırdıkları aile pansiyonlarında tez elden bir şeyler atıştırdıktan sonra, biraz da lükse ihtiyaçları olduğu için buraya gelir, kahve içer, zarla poker oynarlar. Biraz gürültü de çıkarırlar ama uzun sürmez, canımı da sıkamaz zaten. Var olmak için onların da sosyalleşmeleri gerekiyor.

Bense yalnız, yapayalnız yaşıyorum. Kimseyle ko-

nuşmuyorum, hiç kimseyle. Tek bir bağlantım yok. Otodidakt sayılmaz. Bir de Rendez-vous des Cheminots'nun sahibi Françoise var. Ama onunla *konusuyor* muyum ki? Kimi zaman, akşam yemeğinden sonra biramı getirdiğinde, “Bu akşam boş musunuz?” diye sorarım ona.

Hiç hayır demez. Saat hesabıyla ya da günlük kiraladığı, birinci kattaki büyük odalardan birine çıkarız. Para ödemiyorum: İkimizin de işine geliyor bu durum. O zevk alıyor (her gün bir erkek gerek ona, benim gibi başkaları da var), ben de nedenini çok iyi bildiğim birtakım sıkıntılardan kurtuluyorum. Birkaç kelime ancak ederiz birbirimize. Ne olacak sanki? Herkes kendi başının çaresine bakmalı; onun gözünde her şeyden önce kafesine gelen bir müşteriyim ben. Elbisesinden sıyrılırken, “Baksanıza, Bricot diye bir aperitif biliyor musunuz? Bu hafta iki müşteri ondan istemiş. Garson kız gelip bana sordu. İsteyenler yolcuymuş. Paris'te içmiş olmalılar. Bilmeden almak istemem. Sizin için sakıncası yoksa çoraplarımı çıkarmasam olur mu?” diyor.

Bir zamanlar (beni bırakıp gittikten nice sonraları bile) Anny'yi düşünmüştüm. Şimdi kimseyi düşünmüyorum, sözcükleri bulmak için bile çabalamıyorum. Kimi zaman hızlı, kimi zaman yavaş bir şeyler akıyor içimde: Dokunmuyorum, bırakıyorum gitsin. Sözcüklere bağlanamadığım için düşüncelerim çoğu zaman karma karışık. Belirsiz ve hoş şekiller halinde belirip sonra kayboluyorlar, hemen unutuyorum onları.

Bayılıyorum şu delikanlılara: Hem kahvelerini içiyor hem de anlaşılır, inandırıcı hikâyeler anlatıyorlar. Dün ne yaptıklarını sorsanız hiç teklemeden, iki sözcükle anlatıverirler. Bana sorulsa apışıp kalırım. Doğrusu, vaktimi nasıl geçirdiğim uzun zamandan beri kimsenin umurunda değil. İnsan yalnız yaşayınca, anlatmanın bile ne olduğunu unutuyor: İnandırıcılık da dostlarla birlikte

ortadan kayboluyor. Olaylar da öyle. İnsan onlara da al-dırmaz oluyor: Bir bakıyorsunuz konuşan insanlar beliri-yor, bir bakıyorsunuz çekip gidiyorlar. Başını sonunu duymadığınız hikâyelere dalıyorsunuz. Duyduğunuzu anlatın deseler, kötü tanıklık edersiniz. Ama buna karşı-lık kafelerde anlatılamayacak ve inanılmayacak ne varsa onu da görüyor insan. Sözgelimi cumartesi günü, istas-yon şantiyesinin ahşap kaldırımının sonunda, açık mavi giyinmiş ufak tefek bir kadın, elindeki mendili sallayıp gülererek geri geri koşuyordu. O sırada ayağında sarı ayak-kabılar bulunan bej pardösülü, yeşil şapkalı bir zenci, ıslık çalarak sokağın köşesini dönüyordu. Kadın hâlâ geri geri gidiyordu, ahşap kazığa asılan ve geceleri yakılan fe-nerin altında zenciye çarptı. Buram buram ıslak odun kokan o tahta perde, o fener; kızıl bir göğün altında, bir zencinin kollarındaki o ufak tefek sarışın kadın, hepsi aynı anda oradaydı. Beş-altı kişi olsaydık bu çarpışmayı, bütün bu tatlı renkleri, bir kuştüyü yorganı andıran mavi mantoyu, açık renkli yağmurluğu, fenerin kırmızı cam-larını gözden kaçırmazdık. Bu iki çocuksu yüzde beliren şaşkınlığa gülmek gelirdi içimizden.

Yalnızken insanın içinden gülmek gelmiyor pek. Gördüklerim benim için keskin, hatta yırtıcı, fakat katı-şksız bir anlam taşıyordu. Sonra bu bütün parçalandı: Fe-nerden, tahta perdeden, gökyüzünden başka şey kalmadı geriye: Hâlâ güzeldi. Bir saat sonra fener yanmış, rüzgâr çıkmış, gökyüzü kararmıştı; tek bir iz bile kalmamıştı.

Bunların hiçbiri yeni sayılmaz. Bu gibi zararsız he-yecanları geri çevirdiğim olmadı, hatta tam aksine. On-ları hissetmek için biraz yalnız olmak yeter, inandırıcı olandan tam zamanında kurtulmaya elverecek kadar yalnız olmak. Ama ben insanların yanı başında, tehlikey-le karşılaşınca onların arasına sığınmaya kararlı yaşıyor-dum. Açıkçası, bugüne değin işin acemisiydim.

Oysa şimdi çevremde, şurada masanın üzerinde duran bira bardağı gibi bir yığın nesne var. Gözüme çarpınca, “Yeter artık, bıktım!” demek geliyor içimden. Çok ileri gittiğimi anlıyorum. Bana kalırsa yalnızlıkla “uyuşmak” kabil değil. Ama böyle düşünüyorum diye her gece yatağımın altına baktığımı ya da gece yarısı kapımın ansızın açılmasını beklediğimi sanmayın. Ne var ki yine de tedirginim, yarım saattir şu bira bardağına *bakmaktan* kaçınıyorum. Altına, üstüne, sağına, soluna bakıyorum ama *onu* görmek istemiyorum. Çevremdeki bekârlardan hiçbiri yardım edemez bana; iş işten geçti, onlara sığınmam artık. Bunu iyi biliyorum. Yanıma gelip omzuma dostça vurarak şöyle diyebilirler: “Bu bira bardağının nesi var? Ötekilerin aynı. Kesme bir bardak, kulplu, üzerinde mahmuzlu küçük bir arma var ve onun da üzerinde ‘Spatenbräu’ yazıyor.” Bunları ben de biliyorum. Ama başka bir şey olduğunu da biliyorum. Ufacık bir şey. Açıklayamıyorum onu. Hiç kimseye. İşte, yavaşça suyun dibine doğru, korkuya doğru kayıyorum.

Bu neşeli, akıllı uslu insan sesleri arasında yalnızım. Bütün bu insanlar, vakitlerini dertleşmekle, aynı düşüncede olduklarını anlayıp mutluluk duymakla geçiriyorlar. Tanrı aşkına, hep birlikte aynı şeyleri düşünmeye ne kadar da önem veriyorlar. Bakışı içe dönük, balıkgözlü, kimsenin kendisiyle uyuşmadığı adamlardan biri aralarına karışmayagörsün, suratları hemen değişir. Sekiz yaşındayken, Lüksemburg Bahçesi’nde oynadığım sıralarda, böyle bir adam vardı. Gelir, Auguste-Comte Sokağı’na bakan demir parmaklığa bitişik nöbetçi kulübesinde otururdu. Hiç konuşmaz, ara sıra bir bacağına uzatarak korkuyla ayağına bakardı. Bekçinin amcama söylediğine göre, eskiden eğitim denetçisiymiş. Günün birinde akademi üyesi kılığına girip sınıflarda dönem sonu notlarını okuduğu için emekliye ayırmışlar. Çok korkardık ondan çün-

Bulanlı, 20. yüzyılın en etkili düşünürlerinden Jean-Paul Sartre'in ilk romanı. Bireyin kökten özgürlüğünü vurgulayan varoluşçu akımın sözcülüğünü üstlenen Sartre, adını 1938'de yayımlanan bu romanıyla duyurmuştu. Günlük biçiminde yazdığı bu kitabında, romanın kahramanı Roquentin'in dünya karşısında duyduğu tiksintiyi anlatıyordu. Bu tiksinti yalnızca dış dünyaya değil, Roquentin'in kendi bedenine de yönelikti. Kimi eleştirmenler romanı hastalıklı bir durumun, bir tür nevrotik kaçışın ifadesi olarak değerlendirse de *Bulanlı*, yansıttığı güçlü bireyci ve toplum karşıtı düşüncelerle, sonradan Sartre'in felsefesinin temellerini oluşturacak birçok konuya yer veren özgün bir yapıttı. "Varoluş"la yüz yüze gelen Roquentin'in geçirdiği değişimi anlatan *Bulanlı*, varoluşçuluğun kült kitaplarından biri oldu. 20. yüzyıl roman sanatında da önemli bir yere sahip bu kitabı, Selâhattin Hilâv'ın usta çevirisiyle sunuyoruz.

#fransizedebiyatı #varoluşçuluk #felsefiroman #dönüşüm #psikoloji #bilinç #kültkitaplar

